

A kerek kő

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon innen, az Óperenciás-tengeren túl, ahol a kurta farkú

malac túr, volt egy szegény halászember. Ennek a szegény embernek nagyon sok gyermeke volt. Bizony, mikor volt kenyér az asztalfiában, mikor nem. Hiába kelt a szegény halász kakasszóval, hiába feküdt le késő éjjel, hiába hordozta a hálóját reggeltől estig folyóvízről folyóvízre, betelt rajta a mondás, hogy: halász, vadász, madarász, üres tarisznyában kotorász - kevés isten áldása volt a munkáján.

Hanem amilyen ágrólszakadt szegény volt a halász, éppen olyan gazdag ember volt a bátyja. Ennek meg egy gyermeke sem volt. Mikor aztán a szegény halász házánál egy falat nem sok, annyi sem volt, mindig csak a bátyjához küldött: adjon egy vacsorára való puliszkalisztet. De ahhoz ugyan küldhetett, azt üzenté vissza mindig: ad szívesen egy vékát is, ha cserébe neki adja valamelyik fiát.

- Azt már nem teszem - mondta a szegény halász -, ahány gyermekem van, mind egyformán kedves énekiem, egytől sem tudnék megválni.

Egyszer, amikor már vagy egy hétig alig volt egy betevő falatjuk, elment a halász, s azt mondta a feleségének, hogy addig vissza sem jön, amíg egy jó tarisznya halat nem fog.

Leült jókor reggel a víz partjára, hol betette, hol kivette a hálóját, de csak akkora hal sem akadt belé, mint a kisujjam. Már be is esteledett, s kerülte a szerencse, mintha csak félt volna tőle.

- Látom - mondta magában a halász -, hogy mégis hal nélkül kell hazamennem. Istenem, mit vacsoráznak ártatlan gyermekeim!

Megemlintette nagy búsan a hálót, s hát - olyan nehéz, mintha csak egy nagy kő akadt volna belé. Hiszen nem is volt egyéb. Kő volt az, egy kerek kő. Visszafordította nagy haraggal a követ, belenyomta ismét a vízbe a hálót, s hát, amikor kiemelintené, megint csak az a kerek kő van benne. Most már kivette a követ a hálóból, s jó messzire bedobta a vízbe, hogy többet a hálóba ne kerülhessen. De hiába dobta messzire, a kő harmadszor is a hálóba került.

Mérgelődött a szegény halász, de nem dobta vissza a követ a vízbe, hanem ledobta a víz partjára, s aztán nagy búsan elindult hazafelé. Hanem alig lépett egyet-kettőt, meggondolta magát: ha már halat nem vihet, hazaviszi azt a kerek követ, hadd karikázzanak vele a gyermekek.

Fölvette a követ, betette a tarisznyájába, s hazaballagott. Elébe szaladtak a gyermekek, közrefogták s kérdezték:

- Mit hozott, édesapám?

- Egy kerek követ, fiaim, semmi egyebet. Nesztek, játsszatok vele, s felejtsetek a vacsorát.

A szegény halász már lefeküdt, le a felesége is, de a gyermekek nem tudtak lefeküdni, úgy belemelegedtek a karikázásba. Gurították a kerek követ föl és le a szobában, s nagyokat sikoltottak örömben, mert a kő mind fényesebb, fényesebb lett. De ezt a halász nem látta, mert a falnak volt fordulva, s úgy sóhajtozott. Egyszer mégiscsak megfordult, s rászólt a gyermekekre: fekdjete le, már elég volt a játékból. Hanem amint kifordult a szoba földje felé, hirtelen be is hunyta a szemét, mert olyan erősen fénylett, ragyogott a kerek kő, hogy majd megvakult a nagy ragyogástól. Aztán megint felnyitotta a szemét, nézte, nézte a követ, szólítja a feleségét is:

- Nézd, asszony, valami csudakő, úgy ragyog, mint a gyémánt.

- Jaj, lelkem uram - csapta össze a kezét az asszony -, ez igazán gyémánt.

Mindjárt megegyeztek, hogy másnap az asszony elviszi a királyhoz a követ, hátha megvenné jópénzen. Felkelt pitemallatkor az asszony, kendőbe takargatta a kerek követ, s ment a király színe elé. Ott mindjárt, ahogy a palotába ért, vitték a király elé. Köszön a szegény asszony illendőképpen:

- Adjon isten jó napot, felséges királyom.

- Adjon isten, szegény asszony, mi szél vetett hozzám?

Előveszi az asszony a kerek követ, s mutatja a királynak.

- Hát ezt te hol találtad, szegény asszony? - kérdi a király nagy álmélkodással.

Mondja az asszony, hogy az ura találta a vízben.

- No, te szegény asszony, add nekem ezt a követ, adok érte ezer pengőforintot. Mert úgy tudd meg, hogy igazi gyémántkő ez.

A szegény asszony nem szólt semmit, csak köhintett. Azt hitte a király, hogy nem elég neki az ezer pengőforint. Szavát sem várta, mondta a király:

- Ha nem elég ezer pengő, adok kétezret.

A szegény asszony megint csak köhintett, úgy meg volt zavarodva, hogy egy szót sem tudott szólni. Dehogyan kevesellte az ezer pengőt! Hanem a király megint azt hitte, hogy keveselli, azt mondta hát a szegény asszonynak:

- Hallod-e, te szegény asszony, nem sokallok én ezért a kőért három zsák aranyat sem. Adod-e ennyiért?

Akkor már az asszony sem köhintett, hanem biccentett a fejével.

A király egyszeribe töltetett három zsák aranyat, még szekeret, lovat is adott az asszonynak, hogy hazavigye az aranyat.

Hazamegy az asszony nagy örömmel, de bezzeg volt öröm a háznál is! Most már gazdagok voltak, nem éheztek többet.

- Hanem, hallod-e, feleség - mondja a halász -, meg kéne mérnünk az aranyat: hány véka lehet.

- Igaza van kendnek, meg kellene mérnünk.

Az ám, de véka nem volt a háznál. Nosza, átszalasztanak egy fiút a gazdag bácsihoz vékáért.

- Hát nektek ugyan mire kell a véka? - kérdi a gazdag ember csúfondárosan,

- Az édesapám pénzt akar mérni - mondta a fiú.

Hej, de nagyot kacagott a gazdag ember.

- Nesze, fiam, itt a véka, majd utánad megyek én is, hadd látom azt a pénzmérést.

Megy a gazdag ember az öccséhez, s hát csak szeme-szája tátva maradt a nagy álmélkodástól. Ennyi pénzt még ő sem látott egy csomóban. Kérdi az öccsét:

- Hol kaptad ezt a rengeteg aranyat, édes öcsém?

Bezzeg most édes öcsémnek szólította.

"Megállj - gondolta magában a halász -, most megtréfállak."

- Hm - mondja a halász -, ezt nekem a király adta három macskáért.

- Hát ez hogy lehet, édes öcsém?

- Bizony úgy, édes bátyám, hogy a király palotájában temérdek sok egér van, de annyi, hogy a király s felséges családja nem tud tőlük sem ebédelni, sem vacsorálni. Meghallottam ezt én jártomban-keltemben, s három macskát elvittem a királynak ajándékba. Hej, ha látta volna kigyelmed, de megörült a király a három macskának! Mindjárt szólította a hopmestert, s megparancsolta, hogy ennek a derék embernek három zsák aranyat adjon a három macskáért.

Ahogy ezt hallotta a gazdag ember, nem volt maradása, ment haza, s mondja a feleségének, hogy mit hallott.

- No bizony - mondta az asszony -, ha az az ágrólszakadt három macskát vitt a királynak, viszünk mi három zsákkal.

- Én is amondó vagyok, feleség.

Azzal uccu neki, végigjárták a falut, de még a szomszéd falukat is, s ami macskát találtak, mind megvették jó drága pénzen. Amikor három zsákra valót összeszedtek, befogatott a gazdag ember négy lovat, a három zsák macskát feltette a szekérrre, s nagy ostorpattogatással elindult a király városába.

Megérkezik a városba, ottan is a király palotája elé, megállítja a lovakat, a kocsist otthagyja, maga pedig felmegy a királyhoz. Bevezetik a király színe elé, s köszön illendőséggel:

- Adjon isten jó napot, felséges királyom.

- Adjon isten, gazdag ember, hát téged mi szél vetett ide?

Mondja a gazdag ember:

- Egy kevés ajándékot hoztam, felséges királyom. Hallottam, hogy az öcsémnek, a halásznak a felesége is hozott, s jó szívvvel fogadta felséged.

- Jól van, te gazdag ember, de hol van, amit hoztál?

- Mindjárt felhozom, felséges királyom. Ott áll a szekéren a kapu előtt.

Lemegy a gazdag ember, hátára veszi a három zsák macskát, s viszi fel a palotába. Eközben a király összegyűjtötte egész háza népét, hadd lássanak csudát.

No, jött is a gazdag ember, s ahogy belépett az ajtón, abban a szempillantásban kioldotta a három zsákot.

Hej, uram, istenem, mi lesz most! Az a tenger sok macska ahány, annyifelé szaladt, nekiugrottak a földig érő tükröknek, ablakoknak, fel az almáriumokra, onnan leverték a drága aranyos poharakat, tányérokat, összetörtek azok mindent; kiabált a király, sikoltozott a királyné, de még jobban a királykisasszonykák, s egy szempillantásra becsődültek a katonák, hogy lássák, mi történt.

- Fogjátok meg! - kiáltott a király.

A katonák azt hitték, hogy a macskákat kell megfogni, pedig a király a gazdag embert értette. Hanem a gazdag ember sem tátotta el a száját, kapott a jó alkalmon, futott le a palotából, s szaladt világgá.

Ha meg nem állt, talán még most is szalad.